

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICĂ ȘI CULTURALĂ
ORGAN OFICIAL AL EPARHIEI ORTODOXE ROMÂNE A ARADULUI

APARE DUMINECA

DIRECTOR:
Icon. Stavr. Dr. GH. CIUHANDU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
STR. EMINESCU 18

Inițiativa particulară în Biserică

În numărul trecut al revistei noastre am avut prilejul de a ceti o scurtă informație. Se spunea, că în parohia Milova (protopopiatul Radna) concubinii au ascultat cu mare atențiune pastorală de Crăciun a P. Sf. Sale, în care se vorbea despre »căsătoriile lipsite de binecuvântarea Bisericii « și apoi s'au pus pe gânduri. Sămânța căzuse deci în pământ bun. Dar atâta n'ar fi fost de ajuns. S'a format un comitet din: D-na preteasă, soția învățătorului, cântăreții și episcopii bisericii, cari, cercetând acasă pe concubini, cu ușurință au reușit a-i persuadea și 38 perechi, între care și concubini octogenari, s'au grăbit să primească taina sf. cununii.

Socot, că aceeași pastorală a deșteptat a-celeași îngrijorări și în concubinii din alte parohii. Aci însă, necaptând nimeni acea forță motrice, ea se va fi evaporat. Se dovedește în atâtea cazuri lipsa de orice inițiativă particulară în viața noastră religioasă. Și lipsa cea dintâi de inițiativă îl caracterizează pe preot și preteasă. Câte lucruri bune și inovații folositoare n'ar putea fericii viața letargică a săteanului, dacă preotul, preteasa, învățătorul și soția acestuia, totatăția intelectuali cu orizonturi mai largi, ar ști să vină cu inițiative de îndreptare în momentul potrivit. Dar nu se petrece nimic nou în viața satelor. Ordinele de sus se execută doar mecanic. Cine mai pândește momente psihologice, când sufletele au clipe de fertilitate, pentru a arunca sămânța cea bună? Letargia se moștenește, ca o boală molipsitoare.

Concubinajul face ravagii în această eparhie. E mult mai primejdios decât sectarismul, fiindcă surpând temelia statului, familia, duce cu siguranță la anarhie. O autoritate publică anunța mai deunăzi, că în frunțașele comune: Curticiu, Mândruloc, Cicir, Sâmbăteni etc. plaga aceasta este în creștere și că conferințele

și mijloacele administrative nu mai ajung pentru stărpirea ei. Ce e deci de făcut? De ce arme să uzăm? Desigur, că Biserica nu poate face uz decât de arme spirituale: luminarea și persuasiunea. Când preotul nu reușește singur, pentru ce nu și asociază și alți aliați? Concubinajul este doar o rușine a satului. A încercat să procedeze la fel ca în Milova și n'a reușit? N'a încercat? Dar legea și statutul pentru organizarea bisericii îi dă voie să alcătuiască »comitete parohiale« câte vrea și cu ce fel de destinație bună numai dorește. Aceasta înseamnă *Biserica vie*, cointeresarea tuturor enoriașilor în scopurile bune.

Sunt atâtea forțe nobile în sânul enoriașilor, ce se folosesc fiindcă nu sunt chemate la muncă în via Domnului. Preotul a prea oficializat viața bisericească, care a devenit statică. Cum a fost ieri așa să rămână și mâine. Cum e în jur așa să fie și la mine. Aceasta e doar frățietate.

Până când vom rămâne bătuți în fața duhului vremii, nu fiindcă comoara noastră, evanghelia, e fără putere, ci fiindcă armele noastre sunt ruginite?

Preotul înțelept ia seama la cea mai mică adiere: să vadă de unde vine vre-o suflare de vânt? își umple foii și trimite curenți noi jarului, ce așteaptă să prindă flacără proaspătă.

Mai multă inițiativă, frați preoți, va fi do-vada că suntem treji, că ne muncește gândul sporirii roadelor duhovnicești și că sămânța n'o lăsăm s'o mănânce paserile, ci o luăm și îngrijim la timp.

Ce se poate la Milova, de ce nu s'ar putea pretutindenea în eparhie?

Intrebarea cere un răspuns: pe cel al faptelor!

Un preot

Impărăția lui Dumnezeu

(A) În sf. Scriptură a Nouului Testament tot des se vorbește despre „impărăția lui Dumnezeu”, pentru întemeierea căreia a venit în lume Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

Cine înțelege noțiunea de „impărăția lui Dumnezeu”, acela cunoaște și rostul vieții sale, care se confundă cu realizarea acelei împărății.

Când vorbim despre o împărăție, ne gândim la: un împărat, hotare geografice, supuși, legi, slujbași etc. cari împreună alcătuiesc organizația respectivă.

„Impărăția lui Dumnezeu” nu se aseamănă cu împărățiile de pe pământ. Ea nu e trasată pe pământ, delimitată de râuri sau munți, nici nu se poate vedea cu ochii, fiindcă e o împărăție spirituală, ce trăiește în suflete. Supușii ei recunosc de împărat pe Dumnezeu, iar voința Lui de lege a vieții lor. „Impărăția lui Dumnezeu” fiind spirituală, nu desființează împărățiile din lume, nici nu li se opune acestora. Ea mai ales înfrățeste pe oameni deasupra hotarelor geografice, făcându-i fii ai aceluiaș Tata ceresc, caruia se supun înșiși împărății pământești. Omul poate să aparțină deodată amânduror împărățiilor, fiindcă cea pământească îl orotește numai în această viață, până când împărăția lui Dumnezeu îl pregătește încă aici, pe pământ, pentru viața cea veșnică. De sub legăturile ei cea dintâi ne slobozește deodată cu moartea, cea de a doua însă niciodată. Cine slujește bine în împărăția lui Dumnezeu acela și-a împlinit desăvârșit și datorile către împărăția lumească, fiindcă cea dintâi conține și poruncile către cea de a doua. Creștinul adevărat „dă Cezarului ceea ce este a Cezarului, iar lui Dumnezeu ceea ce este a lui Dumnezeu”.

Impărăția lui Dumnezeu a existat dela întemeierea lumii, fiindcă Dumnezeu stăpânește toate cele create de El; dar de câteori omul calcă voința lui Dumnezeu, de atâtea ori se răsvrătește împotriva Lui și îl detronează. Adâncindu-se în păcat, omul a ajuns să uite că are în cer un Stăpân și a început a se închina făpturilor. Aceasta a fost epoca idolatriei, în care ideea „impărăției lui Dumnezeu” s'a întunecat în om.

Iisus Hristos a venit în lume să deștepte din nou pe om la cunoașterea lui Dumnezeu și a voinței Sale și să împace, prin jertfa Sa, pe Dumnezeu cu omul cel căzut în păcat.

Auzind cuvintele lui Hristos, ni se pare că se deșteaptă în sufletul nostru ceva ce a fost uitat de noi. Abia din spusele Mântuitorului am învățat, să cunoaștem pe Dumnezeu așa cum El este. Omul intră în împărăția lui Dumnezeu atunci, când recunoaște pe Dumnezeu de Creator, stăpân și Tată și prin botez se face partaș de cetățenia cerească. Ușa de intrare în împărăția lui Dumnezeu este, deci, botezul.

Laptele sugaciului și hrana celui în vârstă pentru supușii împărăției lui Dumnezeu este cuvântul lui Dumnezeu (poruncile), ci el trebuie înfăptuit, pas de pas, în viața. Nu oricine care îmi zice: „Doamne, Doamne, va înira într-o împărăție cerurilor, ci care face voința Tatălui meu celui din ceruri”. (Mat. 7 v. 21).

Mântuitorul a asemănat împărăția lui Dumnezeu cu grăunțele de muștar, „care este mai mic decât toate semințele, dar când a crescut este mai mare de-

cât legumele și se face pom, încât vin pasările cerului și se sălășiuiesc în ramurile lui”. (Mat. 13 v. 32). Începând cu apostolii lui Hristos, împărăția lui Dumnezeu a tot crescut și s'a lărgit încât, până la sfârșitul veacurilor, ea va cuprinde oamenii din toată lumea. Cuvântul lui Dumnezeu se aseamănă iarăși cu aluatul de dospește făina, adecă încetul cu încetul modul de gândire și de faptuire al omenirii se modelează după dânsul!

Impărăția lui Dumnezeu se mai numește în sf. Scriptură și împărăția cerurilor, pentru că învățătura lui Hristos a fost adusă din cer pe pământ și e menită a ne arăta și nouă calea care ne duce la cer.

Fiind înscrisă în suflete, împărăția lui Dumnezeu e nevăzută, putem vedea numai faptele săvârșite de supușii ei, cari pot aparține tuturor limbilor și tuturor popoarelor fără deosebire.

O singură lege stăpânește în împărăția lui Dumnezeu, legea iubirii: „Să iubești pre Domnul Dumnezeul tău, cu toată inima ta, cu tot sufletul tău și cu tot cugetul tău, iar pe aproapele tău ca pre tine însuși”. (Mat. 22 v. 39) Cine iubește acela împlinește toată legea, iar faptele lui nu pot să fie decât bune și plăcute lui Dumnezeu. Iubirea recunoaște în orice om pe de aproapele nostru și se poartă față de el, cum s'ar purta față de însuși Dumnezeu.

Dela venirea Mântuitorului în lume și până la sfârșitul ei, împărăția lui Dumnezeu e condusă de Fiul Său, Iisus Hristos, prin Biserica Sa, care este trupul cel mistic al lui Hristos, adecă întrunirea tuturor acelorora, cari cred în El și vor să viețuiască după poruncile Lui. Am putea deci spune că astăzi împărăția lui Dumnezeu se cuprinde în Biserica lui Hristos, iar hotarele acestei împărății se extind până acolo unde există biserici creștine. Fiul lui Dumnezeu, Domnul nostru Iisus Hristos, trebuie să împărătească până ce va pune pe toți vrăjmașii Săi sub picioarele Sale. Dar când toate se vor supune Lui, atunci și Fiul însuși se va supune Celui ce i-a supus Lui toate, ca Dumnezeu să fie totul în toți”. (I. Cor. 15 v. 25, 28).

Dușmanul, împotriva căruia are de luptat Biserica, pentru a înstăpâni în lume împărăția lui Dumnezeu, este diavolul, care „râcnind ca un leu, umblă, căutând pe cine să înghită” (I Petru 5 v. 8), căci pentru a ispiti la păcat „însuși Satana se preface în înger al luminii” (II. Cor. 11 v. 14). Câtă vreme va dăinui păcat în lume, atâta vreme va stăpâni și moartea, căci ea este pedeapsa păcatului. Și câtă vreme dăinuiește moartea în lume, atâta vreme împărăția lui Dumnezeu nu este desăvârșită. „Vrăjmașul cel din urmă care va fi nimic este moartea”. (I Cor. 15 v. 26)

Slujitorii leguii ai împărăției lui Dumnezeu sunt: Iisus cu apostolii și urmașii lor (preoții). Lor le-a dat Dumnezeu puterea de a introduce pe oameni în împărăția Sa. Puterea aceasta nevăzută o poate primi omul numai în Biserică, prin sfintele taine. Iată, cum omul muritor are la îndemână toate mijloacele de a-și dobândi încă aici pe pământ cerul, iar după moarte viața cea de veci.

Rostul vieții noastre este de a ne uni cu Dumnezeu-Creatorul. Precum apa curge spre mare așa și sufletul nostru se dorește după Dumnezeu, și nu-și găsește fericirea, decât odihnindu-se la sânul Său. Pentru a ne ridica la Dânsul, Dumnezeu ne-a deschis prin Biserică porțile împărăției Sale și le ține deschise până la sfârșitul veacurilor. Pentru fieștecare din noi, însă, porțile stau deschise numai până la

sfârșitul vieții După moarte nimeni nu mai poate lucra pentru mântuirea sa. Nu e o curată nebunie a nu căuta să intrăm pânăce suntem în viața? Asigură-ți locu', creștine, în împărăția lui Dumnezeu, de cu bună vreme. Ține-te tare în Biserică. Ea e corabia lui Noe, care te va trece prin potop. Iar când ochii tăi se vor înch de aci jos, ea singura te poate trece din'olo, făcându-te părtaș la bucuria luminii celei neapuse.

„Fericiți cei ce lăcuiesc în casa Ta (Doamne). În vecii vecior Te vor lauda“. (Ps. 83 v. 5)

Despre ce să predicăm

Duminică, 24 Ianuarie, vom vorbi despre unirea tuturor Românilor într'o singură țară.

În F. Ap. 17 v. 26 se spune, că „Dumnezeu a făcut dintr'un sânge, întregul neam al oamenilor, ca să locuiască peste toată fața pământului și a așezat de mai nainte *vremurile și hotarele așezării lor*“. Fraza din urmă înseamnă: timpul când fiecare popor *apare, crește și dispore* de pe arena istoriei.

Provedința divină îndrumază nu numai viața individului, ci și cea a popoarelor. „Nimic nu se întâmplă fără știerea lui Dumnezeu“, în istorie. Există și o mântuire națională, alături de cea individuală. „Plinirea vremii“ este în mâna lui Dumnezeu. Dacă e ușor să urmărim planul lui Dumnezeu în viața cea scurtă a omului, acelaș plan e greu de urmărit în viața de milenii a unui popor. Nu putem cunoaște precis rolul, ce-l are fiecare popor în fața lui Dumnezeu. Il putem doar ghici din analiza însușirilor sufletești pe care Dumnezeu i le-a acumulat în decursul vremurilor.

Fiecare popor e o floare în grădina lumii, un pom ce are să dea roade. Altoiul care asigură nemurirea unui popor este legătura lui cu Hristos, izvorul vieții veșnice.

Data de 24 Ianuarie 1859, este începutul încheșării politice a neamului nostru. Unirea celor două principate române, care se dușmăneau pân'atunci, este temelie, pe care s'a construit Regatul și mai apoi unitatea de astăzi.

Este nu numai sărbătoarea Moldovei și a Munteniei ci și a noastră, a celor ce pe acea vreme eram sub jug strein, pentrucă e data, când Dumnezeu și-a întors fața spre noi și de când începe procesul de înălțare ca neam.

Astăzi, la 24 Ianuarie, întreg neamul mulțumește lui Dumnezeu pentru purtarea lui de grijă și face o nouă mărturisire că vrea să trăiască și să moară în aceeași țară.

„Iată acum ce este bun sau ce este frumos, fără numai a lăcuî frații împreună“. (Psalm 132 v. 1).

Patria este locul de sub soare pe care Dumnezeu l-a dat neamului nostru, ca aici să-și desfășoare toate virtuțile, cu care El l-a înzestrat. Cea dintâi da-

torie ce o avem față de patrie e s'o iubim, iar în caz de nevoie s'o apărăm cu viața noastră. În timp de pace s'o întărim prin munca brațelor și a minții noastre. Să ne supunem legilor și să ne plătim datoriile. Fiecare cetățean, deține o parte din viața patriei. Virtutețile noastre întăresc temeliea patriei, iar scăderile noastre o surpă. Virtuțile înfloresc însă numai prin Biserică. Trăind creștinește ducem cea mai curată viață de cetățean.

Avem în fruntea țării, în persoana M. S. Regelui, cea mai frumoasă pildă de împlinirea datoriei față de țară. Să-l iubim și să-l urmărim.

Uniți să fim în cugete și uniți în simțiri.

Maica Domnului și scopul vieții

Este așa de interesant să stăm de vorbă cu desmoșteniții vieții, cu cerșitorii. Ei, pe cât de ușor și deschis își înșiră toate nevoile și toate durerile, tot pe atât de greu să simt loviți atunci și devin tăcuți, când îi întrebăm: cum de au ajuns la treapta tristă a cerșetoriei? Mulți dintre ei poartă urmele unei vieți mai bune de altădată și de aceea îi doare orice întrebare iscoditoare. Pe câți oameni, de altcum foarte bine, îi gonește în tabăra cerșitorilor beutura. Pe alții îi nenorocește lenea sau răutatea. Și pe toți cerșitorii la olaltă îi nefericește ușurința, de a se lăsa pradă ispitelor acestei lumi, pierzând din vedere scopul vieții.

Mântuitorul lumii pe înțelesul tuturor a învățat, care trebuie să fie scopul vieții: „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca ei să vadă faptele voastre cele bune și să mărească pe Părintele vostru cel din ceruri“. Ceva mai frumos și mai înțelept despre rostul vieții pământești, nu poate să rostească nici o gură omenească.

Viața, după cuvintele Fiului lui Dumnezeu, ar trebui să fie ceva așa de curat și așa de bun ca lumina, și totuși oamenii, stăpâniți azi de o slăbiciune și mâine de alta, schimbă lumina în întunec și, în loc de a-și face din viața lor izvor de bunățate, o fac izvor de răutate. Și apoi, târziu de tot, când a dispărut și ultimul strop de lumină și de bunățate din viață, oamenii s-ar întoarce așa de bucuroși la zilele frumoase și nevinovate din copilărie, dar întorcerea aceasta sufletească merge așa de greu, încât oamenii preferă să rămână acolo unde sunt.

Din miile de cazuri, cari se întâmplă în lume, când părinții își gătuiesc copiii, sau viceversa, și când oamenii de acelaș sânge și

de aceeași lege se dușmănesc, fără cruțare și se subsapă în tot ce au mai scump, fără nici o milă, trebuie să tragem învățătura prețioasă, că *lupta zilnică*, de a ne păstra lumina și bunătatea sufletului, este foarte ușoară pe lângă lupta pe care voim să o dăm la *capătul vieții și într'o singură zi*.

Cât de mult ne impresionează faptul, când vedem câte-un copil sănătos și cu bune purtări, dar să nu uităm, că înfățișarea și purtarea lui este opera muncii zilnice a mamei, săvârșită cu răbdare și punctualitate.

În zilele noastre se vorbește așa de mult despre un ideal al vieții și fiecare om vrea să pară luminat și nobil în fața celorlalți oameni. Dar ce folos, dacă acest ideal al vieții se pierde din vedere, zilnic fiind dat la o parte de nevoile de moment. Așa azi, așa mâine, până ce viața se apropie de sfârșit.

Nu poate fi nimic mai sguđuitor pe lume, decât despărțirea pe veci a unei mame bune de copiii ei.

Lumea se miră de plânsetul sfâșietor al copiilor, cari nu se impacă cu soartea și nu vor să uite ușor pe mama lor.

Aceasta mamă însă, pe care copiii nu pot să o uite, a fost cea ființă, care zilnic a avut în vedere scopul vieții ei. Când a fost vorba de sănătatea trupeză și sufletească a copiilor ei, a uitat toate petrecerile și toate distracțiile din lume și s-a ținut cu sfințenie, ceas de ceas și clipă de clipă, de chemarea ei principală în această viață: de a fi mamă adevărată.

În Germania s-a pus întrebarea celor mai mari învățați: cum s-ar putea face din oameni răi, oameni buni? Și aceștia au răspuns, după multă chibzuială, că foarte greu și aproape e imposibil să schimbi firea oamenilor. De bună seamă, că au dreptate acești învățați, fiindcă numai o singură ființă este pe pământ, care ar putea să schimbe firea copilului din rău în bine și aceasta este mama.

Cu cât va avea deci un neam mai multe mame bune, cu atât se va apropia mai mult de scopul de a avea o majoritate covârșitoare de fii buni.

Iată, de ce dorim atât de mult să facem din fetițele noastre ortodoxe caractere de oțel, cari nici pe o clipă să nu piardă din vedere scopul vieții lor, de a fi păstrătoarele luminei și ale bunătății în viața neamului nostru.

Și ca să devină fetele noastre steșnicile luminaătoare ale neamului nostru, nu au decât să urmeze pas de pas viața Maicei Domnului. Nu a fost zi în viața ei, în care să fi pier-

dut din ochi chemarea ei cea înaltă. La biserica din Ierusalim, la Vifleem, în Egipt, în Nazaret și în toate locurile, unde urmează pe Fiul Ei sfânt, este aceeași serioasă, demnă și îngrijitoare femeie și mamă. Toate întâmplările din lume au pentru dânsa o însemnătate secundară și un rol efemer, grija ei principală este, de a-și menține sufletul la înălțimea unde nu poate să ajungă nici o întindciune lumească. Puterea admirabilă și frumuseța, care nu-și află seamă caracterului ei, însă și le clădește, zi de zi, apropiindu-și sufletul de Dumnezeu și ferindu-l de lume. Dar, la lupta aceasta necurmată, pe care o dă Maica Domnului cu lumea, în suflet îi corespunde o seninătate și bunătate cerească.

Viața cea mai frumoasă, pe care a trăit-o femeie pe pământ, este viața trăită de Maica Domnului, pe lângă toate suferințele ei mari și amare.

Din lumina ei mare, până la sfârșitul veacurilor pot să iele toate femeile lumina.

Din bunătatea ei fără nici o umbră de schimbare, pot să guste bunătatea toate mamele, până la stingerea vieții de pe pământ.

Ce folos ar avea o fetiță ortodoxă să viseze: să ajungă în vârful societății sau chiar împărăteasă, dacă nu ar avea sufletul pregătit zi de zi pentru un rol de felul acesta. Nu este suflet de femeie, care nu ar putea cuceri fericirea în lumea aceasta, dar nu visând numai, ci ridicându-și zi de zi sufletul către înălțimea caracterului, pe care l-a avut Maica Domnului.

*Elena Dr. Cioroianu
protopopeasă.*

Dela episcopul Pahomie Gnezevici la episcopul Petru Petrovici

— Câteva informații, de prof. Ed. I. Găvănescu —

(Sfârșit)

Avacumovici arată că, în sesiunea Consistorului, ținută în număr complet, s'au cercetat acuzațiile aduse împotriva vicarului dela Oradea. În ce privește binecuvântarea holdelor cu o însoțire armată, „neobșnuită”, Consistorul opinează, că aceasta era uzul din vechime. Celelalte puncte din răspuns nu le cunoaștem, fiindcă se trimete la Carloviț, și protocolul ședinței, alăturat raportului. În concluzie Pavel Avacumovici crede, că au fost ridicate acele acuzații mai mult din ură și invidie religioasă, decât dintr'un oarecare prejudiciu și cere, ca „această Duceză să ră-

mână și mai departe în obișnuita sa datină pacifică și să fie ferită de asemenea atacuri“.

Dar la 16 Noembrie 1783 administratorul eparhiei arădane, Pavel Avacumovici, își anunța alegerea sa ca episcop al diecezei Pakratz, către vice-comitele Bihorului Ioan Beöthy²¹⁾. După scurta păstorire de doi ani a lui Petru Petrovici, la Arad, episcopul Pavel Avacumovici va fi transferat în 1786 dela Pakratz aici și va fi ultimul vladică sârb pe scaunul episcopesc al Aradului, până la 13 August, 1815, când — murind el — D. Tichindeal și, apoi, Moise Nicoară deschid lupta pentru un episcop român²²⁾.

Probabil că Pavel Avacumovici a fost ales tot cu ocazia sinodului din Carloviț ținut la 29 Oct. 1783, când și Petru Petrovici este mutat ca episcop al Aradului.

Abia însă la 26 Ianuarie 1784 apare Intimatul Consiliului dela Buda către Mitropolitul din Carloviț prin care se confirmă aprobarea de către Iosif IIa acestei mutări a ep. Petru Petrovici, dela episcopia de Carlstadt (Craoția), la Arad. Mitropolitul comunică la rândul lui această confirmare prin adresa sa din 8 Febr. 1784²³⁾.

Dar instalarea lui Petru Petrovici în noua sa episcopie a întârziat, ca și sosirea sa la Arad. De aceea episcopul de Pakratz, Pavel Avacumovici, prezidează ședințele Consistorului Arădan din 4 Ian. stil. v. 1784,²⁴⁾ 26 Ian.²⁵⁾ și din 26 Febr.²⁶⁾ În această ultimă ședință se discută situația financiară a mănăstirii Hodos (Bodrog).

II.

Abia la 3 Martie, Petru Petrovici sosea la Arad, unde așteptau multe chestiuni de rezolvat. Febra răsvrătirei se ridica din satele de iobagi și ea cuprinsese, prin același spirit rebel și de opoziție, și pe unii preoți. În toamnă, turburarea populară se și revarsă sub conducerea lui Horea.

Data venirii lui Petru Petrovici la Arad o deducem din scrisoarea sa către Camera regească, prin care își cerea un drept al său de 1500 forini, ce reprezintă veniturile sale dela 1 Noem. 1784 până la la 3 Martie 1784, data instalării succesorului său la Carlstadt, episcopul Ioan Ioanovici²⁷⁾.

La 10 Martie 1784 avem deja către episcopul Petru Petrovici scrisoarea în românește a lui Gavril, protopopul Butenilor. În chestiunea preotului Iosif Po-

21). Concept în Arhiva Consistorului arădan, necatalogat. E vorba și de plângerile lui Moise Dragosy, episcopul unit al Orășii, contra exceselor clerului neunit.

22). Cf. și cap. II despre episcopul Pavel Avacumovici ultimul episcop sârb la Arad (1786—1815) din „Frământări românești în jurul Scaunului episcopesc ortodox dela Arad“ de Stefan Pop. Arad Tip. Diecezana 1929. p. 5—20.

23). Adresa Mitropolitului în sârbește, original, cu o anexă, *Copia Intimatului* din 26 Ianuarie 1784 adresat Mitropolitului de Consiliul din Buda. Arhiva Consistorului arădan.

24). Sunt prezenți și asesorii: Petru Gersity, protopopul Aradului. Iov Diacovici, protopopul Șiriei, Petru Jivanovici, paroh arădan.

25). Asesorii: Teodosie Ianovici, vicarul măn. Hodos-Bodrog, Iacob Diacovici, prot. Șiriei, Petru Jivanovici, paroh arădan.

26). Prezenți: Petru Gersity, protop. Arad, Petru Jivanovici, paroh arădan și Marcu Michailovici, paroh din Arad, în locul lui George Panovici. Protocolalele sesiunii Consistorului sub aceste date. Arhiva Consistorului arădan.

Concept în Arhiva Consistorului arădan, cu data Arad, 13 Mai 1784, din aceiași zi și în aceiași cauză, un alt concept către „Exc. Dno V. Praesidi“.

rovici din Secaș, condamnat pentru „furta equorum“ de către scaunul d. jud. cată al Comitatului Caras.

Instalarea lui Petru Petrovici trebuia să se celebreze la 21 Martie 1784, dar ea s'a amânat cu vreo două luni. Vice-comitele Bhorului Ioan Beöthy fusese delegat, ca să asiste în numele Consiliului dela Buda, împreună cu delegatul mitropolitului din Carloviț, la această ceremonie. Dar Ioan Beöthy nu a putut veni și în scrisoarea sa către episcopul Petru Petrovici el arată motivele care îl împiedecă: În primul rând e bolnav și starea sa bolnăvicioasă îl ține fixat în pat de trei luni și băile calde pe care le face îl împiedecă să umble. Sosirea armatelor cezaro crăiești — așteptate în Bihor — reclamă prezența vice-comitelui acolo, căci aceste trupe vor avea în Bihor „stationes intermedias“, popasuri. E necesară șederea sa la Oradea acum în acest anot mp al anului, când e cea mai mare lipsă de cele trebuincioase drumului și de fin. Nu poate veni decât peste două luni. Roagă să se amâne ceremonia până dela 2 Mai (noul calendar) și în această privință ar face el însuși demersurile necesare la Viena, prin intermediul Consiliul Locotenențial dela Buda.

Scrisoarea e datată „In Termis pone Varadinum 9^a) Martii 1784.“²⁸⁾

Instalarea, într'adevăr, s'a amânat. La 22 Aprilie 1784 conducerea comitatului Arad felicita pe episcopul Petru Petrovici pentru mutarea sa aici și îl asigură de participarea ei în număr mare la solemnitate.²⁹⁾ N'am găsit încă actele instalării, dar, dintr'o scrisoare a episcopului Petrovici către Consiliul Locotenențial din Buda — în legătură cu recensământul preoților în funcțiune și supranumerari — el arată că aceasta nu s'a făcut din cauza marilor inundații, cari au bătuit și întreaga Europă de altfel; și din cauză că „*installatio mea 1^a solum Mail intercesserit...*“³⁰⁾

Instalarea se făcuse dar la 1 Mai 1784, probabil calendarul nou.

Din fericire avem programa, după care trebuia să se desfășoare întreaga ceremonie a instalării episcopului Petru Petrovici și ceremonialul acesta fusese fixat probabil de către însuși Iosif II, ale cărui reforme și măsuri — și în domeniul religios — erau mai mult decât minuțioase³¹⁾ Ceremonia era cuprinsă în 5 puncte și ea trebuia să se desfășoare în prezența comisarului regal Ioan Beöthy și a delegatului Mitropolitului Moise Putnic, desigur un episcop, dar al cărui nume nu-l cunoaștem.

Mai întâi trebuia depus, de către Episcopul ce urma a fi instalat, jurământul de fidelitate și urma să se vadă: dacă nu era alăturat de jurământul din Rescriptul Declaratoriu.

Al II: Chiar în ziua instalării, Comisarul regal, după adunarea Clerului și poporului, să fie primit la Biserica comitatului, înaintea intrării, de către Episcopul îmbrăcat în vestmintul pontifical și de Clerul ce-l asistă, în picioare; și să fie condus la locul ce i se cuvine în Biserică, orânduit demainante.

28) Original în lat. în Arhiva Consistorului arădan sub această trimitere: „Litterae Splis V. Comit. Bihariensis Beöthy de A^o 784° No. 16°“.

29) Original în lat. Arhiva Consist. arădan, fascicola „Litterae I. Cottus Aradiens. de A^o 1784 No. 14°“.

Conceptul reprezentăției episcopului Petrovici către Consiliul R. L. din 29 Iulie 1784. Arhiva Consist. arădan.

31) Cf. capitolul „L'Eglise“ din: Professeur S. K Padoven: Ioseph II, — L'Empereur revolutionnaire 1741—1790. Traduction de Maurice Soulié. Payot, Paris, 1935. p. 168—210.

Al III. Episcopul, ce urmează a fi instalat, în fața Bisericii și în prezența Comisarului reg-1, după ce va citi cu glas tare jurământul de fidelitate cerut, și îl va depune. Mandatarului mitropolit an îl va întări prin subscrierea cu propria mână, iar Comisarul regal îl va preda Episcopului și Diploma de confirmare.

Al IV: Diploma aceasta de confirmare se va citi în public de către secretarul Comisiunii și se va face cunoscută Clerului și poporului, în limba sa. După citirea gramatei mitropolitane și după ce Episcopul va fi ridicat de trei ori în sus, cu strigătele de „Să trăiască“, se va începe liturghia.

Al V: Terminându-se acest act, Comisarul regal reîntorcându-se la reș-dința episcopală, cu aceiași Ordine și solemnitate ca și la venire, va consemna Mandatarului mitropolit un exemplar al jurământului, împreună cu certifiatul că acesta a fost depus în prezența sa, precum și instrumentul în original despre îndeplinirea înstelă-ii.³²⁾

Cu acest ceremonial — din fericire cunoscut nouă — s'a desfășurat solemnitatea înscăunării episcopului Petru Petrovici, a cărui scurtă păstorire de doi ani este totuși de o considerabilă importanță prin evenimentele la care a asistat: Răscoală țărănească a lui Horea și frământările politice, religioase și sociale, care au agităt, și Eparhia Aradului multă vreme după aceea.³³⁾

Ed. I. Găvănescu.

Deschiderea noului an judecătoresc la Tribunalul Arad

Vineri, în 8 Ianuarie a. c., a avut loc deschiderea noului an judecătoresc la Tribunalul județului Arad, cu începerea căruia se pune în aplicare și noul Cod penal Carol al II-lea.

La aceasta solemnitate au participat dl prim-președinte R. Orezeanu, toți președinții de secții, toți judecătorii, aproape toți avocații Aradului și preotul prof. Dr. S. Șiclovan, delegatul Sf. Eoiscopii.

La orele 10 a. m. Păr. Dr. S. Șiclovan a oficiat în fața celor adunați în una din salele de dezbateri, serviciul Chemării Duhului Sf. În alocuția fi nută, Sf. Sa a subliniat importanța evenimentului, după care — cel puțin de acum înainte — inaugurările de an judecătoresc se vor face cu binecuvântarea sf. noastre Biserici; precum și faptul atât de îmbucurător, că cei rânduiți de Dumnezeu să facă pace, dreptate și judecată între muritori, cu smerenie se închină și cer dar, lumină, înțelepciune și ajutor dela Dumnezeu, ca să poată duce la bun sfârșit lucrul cel greu din decursul noului an judecătoresc.

DI prim-președinte R. Orezeanu, în cuvântarea de deschidere, a arătat rolul atât de important al ma-

gistraților în societate, activitatea desfășurată în decursul anului trecut la Trib. Arad și, în fine, a citit lista dlor judecători, sortii să judece la diferitele secții ale Tribunalului, în decursul anului 1937.

Din partea dlor avocați a vorbit dl Dr. Sever *Ispravnic*. D sa a subliniat rolul, pe care îl are apărarea în fața instanțelor judecătorești după noul cod penal.

De încheiere, dl R. Orezeanu mulțumește tuturor celor prezenți, dorindu-le spor la muncă, iar păr. Dr. Șiclovan a încheiat, stropind cu apă sfințită salele.

(—)

Intâmplarea dela Mustești*)

O femeie din Mustești (jud. Arad) spunea că, începând cu 6 Dec. 1936, aproape în toate nopțile a avut vedenii, îndemnată fiind să se curețe de păcate prin sf. spovedanie și sf. cuminecătură; căci de nu va merge „la judecată“ pe 3 zile. Numita a comunicat acest lucru unei mătuși a ei, dar observând că nu o ia în serios, n'a mai spus nimănui, nimic, până în ziua de 29 Dec. 1936, când la stăruința mamei sale, a spus, că în ziua următoare 30 Dec. 1936 va merge la judecată pe trei zile; și a rugat pe mamă să nu se înpăimânte.

Miercuri în 30 Dec. 1936, femeia a și căzut în tr'un somn, din care n'a putut fi trezită.

În ziua de 1 Ian. 1937 s'a deșteptat, ea de sine, din somn și primul cuvânt, în prezența privighieșilor, i-a fost: „mergeți după preot; să-mi faceți baie, să mă mărturisesc și apoi să mă cuminec mai înainte de a se face ziuă!“ Dorința i s'a împlinit.

În ziua de 1 Ian. 1937 a fost la sf. biserică, fără vr'o urmă de slăbire fizică. În sf. biserică a comunicat oamenilor, cari plângeau, vedeniile sale, zicându-le și rugându-i să nu lapede sf. cruce și sf. biserică.

Este și acesta un semn dela Dumnezeu, pentru desbinările religioase în „secta tremuricilor“, cari s'au încubat și aici ca și în jur.

Numita familie Ciucur Ilie a ridicat o sf. rugă în semnul întâmplării.

Mustești, la 5 Ian. 1937.

Anastasio Roman
preot

Bibliografie

Arhiteu Dr. Veniamin Pocitan-Ploșteanul: Istoria mitropoliei Proilaviei (Brăilei) și vechii episcopi ai Hotinului, cu ilustrații și o hartă. București 1936. Prețul Lei 30.—

Acetș: Momente din viața și activitatea lui Melchisedec între 1856—61. București 1936. Prețul ?

Sunt două bune și interesante monografii ale P. Sfințitului arhiteu-vicar mitropolit din București, care și continuă, cum se vede, îndeletnicirea de studii ce o avuse mai înainte vreme ca profesor. Remarcăm foarte bucurător aceste monografii, în atenția profesorilor și studenților, cari ar dori să știe două lucruri:

*) După comunicarea cond. oficiului parohial de acolo.

32.) Intimatul Consiliului R. din Buda către Mitropolitul din Carloviț, cu data 26 Ianuarie 1784. Copie trimisă odată cu adresa în sârbește a Mitropolitului din Carloviț 8 Febr. 1794. Arhiva Consist. arădan.

33.) Cf. și Documentele privitoare la mișcarea literară și culturală a Românilor din Ungaria în sec. XVIII și XIX culese de Dr. Aleksa Ivic: Pub. Academiei Române București 1936, cu o prefață tradusă din sârbește de protopopul sârb Uroș Kovincici și păr. Gh. Ciuhandu. Cuprinde documente din anii 1772—1844. Cf. deasemenea și monografia păr. Dr. Gh. Ciuhandu asupra episcopilor Gherasim Rat și S. Muel Vulcan, Arad, 1935, cu privire la luptele religioase din veacul al XIX.

Cum s'a constituit sub regimul turcesc mitropolia de Brăila, cu sufraganiile săi episcopi dela îndepărtatul Hotin, pe temelii că acele regiuni, cu unele părți de-a lungul malului stâng al Dunării erau sub stăpânire turcească în regulă, deci supuse unui ierarhii atârnatore de Constantinopol.

În cea de a doua monografie, e înfățișată figura mareului episcop de mai apoi al Romanului, M. I. Hise-dec, care între anii 1856—61 a fost rector și profesor la seminarul din Huși, deputat în Divanul ad-hoc, ministru al Cuitelor și Instrucțiunii publice, membru în comisia pentru secularizarea averilor mănăstirești și membru în consiliul superior de Instrucție. Toate — lucruri vrednice de reținut.

Meritul Prea Sfințitului Veniamin rezultă limpede din aceste lucrări, fără alt cuvânt de laudă.

Volumul comemorativ: Fraților Alexandru și Ioan Lapedatu. București 1936. Prețuri? E titlul unei publicații selecte și în condiții tehnice superioare, ce a apărut din prilejul celui de al șaselea deceniu de viață al Fraților-Lapedatu, doi intelectuali de forță din viața publică românească. Vro șaptezeci de condeie din cele mai alese, au ținut să contribuie, prin studii de seamă — de istorie, cultură și viață românească — și prin amintiri personale, la întocmirea acestui volum omagial de peste 900 pagini.

Dintre chestiunile de interes mai apropiat pentru ținutul nostru iese în relief studiul directorului acestei reviste despre *Comercianții „greci” în părțile ungurene și în special în ținutul Aradului*, d'vedind despre ei (pag. 229—248) că erau Macedo Români ortodocși, cari cu vremea s'au contopit cu masele de Români de aici, avându-și așezările lor în mai mult ca douăzeci de localități arădene. Firu expunerii merge numai până la jumătatea veacului XVIII.

I. Matei: Problema unității religioase în revoluția din 1848 (Extras din volumul omagial pentru frații Alexandru și Ioan Lapedatu) București 1936. Prețuri? — Menționăm acest studiu, foarte temeinic și prea important — atât ca expunere istorică, pe cât și ca problemă de viitor românesc — gătit de profesorul clujean, abil cercetător de istorie. Credem că, pentru autor, care este și secretarul general al „Frăției ortodoxe române” din Ardeal, acest studiu formează numai premisele unei acțiuni, la care trebuie să se gândească mai ales FOR-ul. Și noi toți!

Redacția își rezervă să-și aleagă vremea de a se ocupa de problemă. Dar, și până atunci, cetitorii doritori de a cunoaște problema, să se adreseze autorului, cerându-i broșura, scrisă cu suflet românesc și utilizând toate izvoarele istorice posibile, inclusiv o serie de mărturii din șirul intelectualilor uniți.

Perva Gh. preot: Cercetând Scripturile... Insemnări și meditații, Arad, 1936. Tipografia Diecezană. Autorul pare preocupat de adevărurile creștinești, legate intim de inima omului. Inclinarea pe care o are, ca să aleagă și să mediteze pentru el și pentru alții asupra unor asemenea probleme, ni-l înfățișază, cu o natură plină de sensibilitate și de intuiție. De aceea meditațiile sale religioase par actuale și nemerite ori arui creștin, cu o viață interioară bogată. Indică-mi câteva din ele: Eroismul omului de rând; Ispite și ispite; necesitatea unui ideal în viață; primordialele avuției și neajunsurile sărăciei; să plângem cu Petru; și mai ales cele două meditații ținute cu

ocazia împărțirii în sobor a preoților. E pentru prima oară când auzim, în zilele noastre, de un asemenea obicei, atât de necesar și frumos. Recomandăm cartea Sf. Sale, cu căldură, iar pe autor îl prezentăm cititorilor cu bucurie — scrie organul Sfântului Sînod: „Bis. Ort. Română” (a. tr. pag. 542). Iar noi suntem bucuroși să reproducem acest cuvânt de laudă.

Atâta dor dacă adăogăm; Practica meditațiilor de Sfânta Împărăție a preoților ardeleni, este introdusă deodată cu organizarea Asociației Clerului ardelen și d'atunci se menține, în deobște.

Hysostomos Papadopoulos; Arhiepiscopul Atenei și al întregii Grecii: Istoria Bisericii din Alexandria — este titlul unei monumentale opere istorice, apărută în 1935 (în XVI + 930 pagini), cuprinzând istoria Creștinismului din Alexandria și până în zilele noastre. Cartea e scrisă în grecește. Organul Sfântului nostru Sînod are (pag. 497—536) o amănunțită dare de seamă asupra ei, din condeiul d-lui prof. univ. Teodor M. Popescu dela București, care ni-o prezintă în resumat. Cartea merită mai mult decât aceasta simpă mențune, pe care nu se putea să n'o facem, adăogând că, chiar și numai din acel resumat, rezultă covârșitoarea importanță a operei, precum și unele legături ale Bisericii românești și ale vovezilor noștri cu Biserica din Alexandria îndepărtatului Egipt.

Cronică Bisericească

Frumoase fapte de milostenie săvârșesc bunii creștini din însoțirea „Patriarhului Miron” dela București. Păr. moșah Marin Nazarie și sora Ecaterina Târlea adună de prin satele eparhiei București, alimmente pentru cei sărași. Familia creștinului Ioan Rădulescu, tot dela București, a dat o masă bogată, în cantina însoțirii numite la mai mult de o sută de oameni saraci. Acest lucru s'ar putea înfirișa și prin comunele noastre din partea credincioșilor din „Oastea Domnului”. Cea mai frumoasă propovăduire din partea lor ar fi să fie — faptele milosteniei.

Pastorală Prea Sfințitelor noastre ardeleni împotriva comunismului a fost publicată și în revista „Tomis” a Sf. Episcopiei dela Constanța, cu avizul, de a fi citită prin sfintele biserici din aceea eparhie la sărbătoarea Nașterii Domnului. Ne bucurăm mult de aceasta comunitate sufletească ce sporește mereu.

Bisericițele noastre de lemn au ajuns la o mare prețuire, în lumea învățată lor apuseni și din America, în special celea din ținutul Aradului și Bihorulul, studiate de profesorul univ. Dr. Cor. Petranu. O asemenea biserică din Munții-Apuseni a fost dusă și reconstruită de marele bărbat de stat I. C. C. Biătianu, la moșia sa din Florica. Mai nou, biserică de lemn din *Maiorești* (jud. Mureș), dăruită Majestății Sale, a fost așezată, lângă Palatul Regal Peleş din Sinaia La 31 Dec. tr. a fost sfințită de I. P. Sf. Patriarh, ca paracelis Domnesc, „drept semn de admirație și de recunoștință față de marele rol ce l-a avut aceasta bisericuță... pentru cultivarea credinței strămoșești, a slovei, a cârții și limbei românești...” spune hrisovul Domnesc de târnosire. În locul acelei biserici se ridică alta nouă încăpătoare și masivă.

Primul Congres al profesorilor de Teologia ortodoxă, convocat și întrunit la Atena în luna Noembrie a. tr., a fost așteptat cu bucurie de toată suflarea ortodoxă. Până să ne putem ocupa de el mai deap oape, semnalăm, că revista bisericească „Ecclisia” a Bisericii grecești din Elada îl închină coloanele sale un dublu număr (No. 49—50), având caldă apreciere pentru această inițiativă, ce nu place, multora din cel de alta credință. „Unirea” de la Blaj e, firește, printre cei dinăi nemulțumi. De aceea reproduce (No. 50) un articol al părintelui profesor Al. N. Constant nescu, de critică la adresa Congresului dela Atena. Suntem curioși să știm: Părintele Constantinescu, profesor de altfel la unul dintre seminarele dela București, în care tovărășie se simte mai bine: a Blajului ori a Atenei?

Informațiuni

Mulțumită publică exprimă comunitățile noastre *Mădrigești și Șoimoș-Buceava*, D-lui prefect județean Dr. Ioan Groza, pentru că au fost împărțite, din bugetul județului Arad, de ajutoare de câte 5000 Lei, în favorul bisericilor sărace.

— De asemenea se aduc mulțumiri din partea credincioșilor noștri din *Saturău*, pentru un ajutor județean de 10 000 Lei, acordat sfintei biserici din aceea localitate.

Dr. Ioan Radu, profesor, mai apoi director al liceului ortodox român dela Brad, nu mai este printre cei vii. Om de inimă și de avânt crelator, la catedră și în viață, și-a făcut resimțită personalitatea, mai ales dela 1919 încoaci, când ajunge director al liceului Zărândan, pentru a cărui dezvoltare a lucrat necontent. Ajuns în stare de pensionar, și-a continuat viața cu acelaș neastâmpăr de militant pentru toate interesele românești, mai ales ale Zărândului său iubit, până în clipa morții, care l-a ajuns în ultima zi a anului încheiat. Din țărâna Aradului, unde încă a fost cunoscut și apreciat pentru strădanile sale din viața culturală-școlară și bisericească și chiar politică, îl trimitem o mână de pământ și creștinescul: Odihnească în pace! Iar pilda vieții lui să trezească în locu-l alți luptători devotați Ortodoxiei și Românismlui.

Redacțional

— *Toți cei ce au ceva în chestle de abonament sau de expediția organului eparhial, să se adreseze exclusiv și direct Administrației, acestuia, pentru a evita încurcături și întâzieri în propriile lor cause.*

Nr. 210/1937.

Circulară

Prin aceasta aducem la cunoștința On. Preoțimi, că **compunerea bugetelor și încheierea gestiunilor — socoți — parohiale se va face pe anul solar, ca până aci, adică pe timpul dela 1 Ianuarie până la 31 Decembrie al anului.**

Cu aceasta ocaziune atragem atențiunea, că compunerea, dezbateră și înaintarea bugetelor și a conturilor de gestiune sunt fixate în „Evidența termeneleor” No. 167/1930, trimisă de aici tuturor oficiilor protopopești și parohiale, și solicităm **respectarea termenelor**, în interesul bunului mers al administrației bisericești, prin ce vom fi scutiți de atâta corespondență inutilă, de urgențări și alte mijloace de constrângere.

Tot aci fixăm în liniamente generale cerințele actelor legale de justificare, adică a chitanțelor dela socoți, atât de primitive, fără valoare legală, aflate la multe din socoțile parohiale și protopopești.

Astfel, actele justificative cu valoare legală trebuie să fie scrise exclusiv cu cerneală neagră; ele vor cuprinde suma, destinația pentru care a fost spesată, data și iscălirea, tot cu cerneală, a primitorului. Actele justificative, fără excepțiune, trebuie să fie timbrate de către primitor pentru sumele dela 101—10.000 Lei cu timbru fiscal de 3 Lei, plus timbru de aviație de 2 Lei. Urmările lipsurilor de timbrare le vor suporta **epitropul, împreună cu preotul**, nicidecum parohia.

Fățuci de hârtie, scrise cu creionul, netimbrate, fără dată, de multe ori neiscălite, neputând servi ca acte legale, sumele cuprinse în acestea vor fi radiate din socoți, în sarcina comună a preotului și epitropului.

Toate bugetele, conturile de gestiune și anexele lor, scrise exclusiv cu cerneală neagră și în exemplare recerute, se vor încheia la toate rubricile și vor fi iscălite de conducătorii agendelor epitropești, adică preotul și epitropul. Clauzele de dezbateră în corporațiunile parohiale se vor complectă cu data și iscăliturile recerute. Lipsa acestora atrage nulitatea de drept a bugetelor și socoților.

Arad, la 12 Ianuarie 1937.

Consiliul Eparhial ort. rom.
Arad.

Nr. 8451/1936.

Concurs de închiriere

Consiliul Eparhial ort. rom. din Arad, prin această publică concurs pentru închirierea localurilor de prăvălie din casa proprietate a Eparhiei Aradului, din Bulev. Regina Maria Nr. 16 și str. V. Alexandri nr. 1, pe durata de 1 Maiu 1937—30 Aprilie 1938.

Ofertele referitoare se vor înainta Consiliului Eparhial până la 23 Ianuarie 1937.

Condițiunile de licitație se pot vedea la Secția economică.

Arad, la 11 Ianuarie 1937.

Consiliul Eparhial
ort. rom.